บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยประเมินผล

1. สภาพของประชาชนและชุมชนก่อนที่โครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 จะดำเนินงานในพื้นที่ปฏิบัติการทั้ง 7 หน่วย

1.1 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาโดยรวมทั้งหมด ด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ ด้านความรักสามัคคี ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและด้านการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ก่อนที่โครงการทักษิณพัฒนาจะดำเนินการในพื้นที่ปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่าประเด็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียง 1 ประเด็น คือ ความศรัทธาต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ในระดับมาก มี 4 ประเด็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก คือ การเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การร่วมกิจกรรมทางขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และการจัดกิจกรรมทางขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม สำหรับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติการมีลักษณะพอๆกันกับประชาชนในภูมิภาคอื่นร้อยละ 52.38 ของผู้ตอบ สูงกว่าภูมิภาคอื่นร้อยละ 3.46 ของผู้ตอบ และต่ำกว่าภูมิภาคอื่นร้อยละ 44.7 ของผู้ตอบ

1.2 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแผนงานโดยรวมทั้งหมด แผนงานช่วยเหลือประชาชน แผนงานสังคมจิตวิทยา แผนงานรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด และแผนงานประชาสัมพันธ์ ก่อนที่โครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 จะดำเนินงานในพื้นที่ปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับแผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่าประเด็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยมี 3 ประเด็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก คือ การเกิดความคิดว่าการไปเลือกตั้งเป็นหน้าที่จะต้องปฏิบัติ ความรู้สึกรักและหวงแหนวัฒนธรรมประเพณี และการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติ และมี 7 ประเด็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อยคือ อาชีพทางการเกษตรและปศุสัตว์ได้รับการส่งเสริมและพัฒนา สิ่งก่อสร้างสาธารณะได้รับการบูรณะและซ่อมแซม สิ่งสาธารณประโยชน์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้รับการสร้างและจัดหามาอย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน การเข้าใจเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา การได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานด้านต่างๆ รายได้เฉลี่ยของประชาชนในตำบลและความพอเพียงของรายได้ต่อการดำรงชีวิต

2. สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 หลังจากโครงการทักษิณพัฒนาดำเนินงานในพื้นที่ปฏิบัติการทั้ง 7 หน่วย

2.1 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา พบว่าหลังจากหน่วยทักษิณพัฒนาทั้ง 7 หน่วยดำเนินงาน สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก โดยด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติอยู่ในระดับมาก ด้านความรักสามัคคี และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก สำหรับด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่ามี 6 ประเด็น ที่สภาพของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับมาก และมี 14 ประเด็น ที่สภาพของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก โดยสามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ได้ดังนี้

ระดับมาก 6 ประเด็น คือ

1) ความศรัทธาต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2) การสนับสนุนในการพัฒนาท้องถิ่น
3) ความเสียสละเพื่อส่วนรวม
4) ความสนใจต่อปัญหาของท้องถิ่น
5) ความรับผิดชอบต่อท้องถิ่น
6) การได้รับบริการด้านสุขภาพอนามัย

ระดับปานกลางค่อนข้างมาก 14 ประเด็น คือ

1) ความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมของท้องถิ่น
2) การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
3) มีความสงบสุข
4) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
5) ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
6) ความสามัคคีกลมเกลียว
7) การยอมรับซึ่งกันและกัน
8) การเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น
9) การได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ

10) การเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของท้องถิ่น

11) การไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน

12) การร่วมกิจกรรมทางขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

13) การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วถึง

14) การได้รับการพัฒนาอาชีพ

คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติการมีลักษณะใกล้เคียงพอๆ กันกับประชาชนในภูมิภาคอื่น ร้อยละ 62.3 ของผู้ตอบ (ก่อนดำเนินงานร้อยละ 52.38 ของผู้ตอบ) สูงกว่าภูมิภาคอื่นร้อยละ 8.2 ของผู้ตอบ (ก่อนดำเนินงานร้อยละ 3.46 ของผู้ตอบ)

เมื่อพิจารณาสภาพของประชาชนและชุมชนในพื้นที่แต่ละ นทพ. พบว่าในพื้นที่ นทพ. 2 ตำบลบาโร๊ะ จังหวัดยะลา สภาพของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับมาก ในพื้นที่ นทพ. 6 ตำบลประกอบ จังหวัดสงขลา นทพ. 1 ตำบลปะโด จังหวัดปัตตานี และ นทพ. 3 ตำบลยะรม จังหวัดยะลา สภาพของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก สำหรับในพื้นที่ นทพ. อื่นๆ สภาพของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงานพบว่า หลังจากหน่วยทักษิณพัฒนาทั้ง 7 หน่วย ร่วมกันปฏิบัติงานในพื้นที่สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแผนงานโดยรวมทั้งหมด (ไม่รวมแผนงานติดตามประเมินผลและการข่าว) อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก โดยแผนงานรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด แผนงานช่วยเหลือประชาชนและแผนงานสังคมจิตวิทยาอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก แผนงานประชาสัมพันธ์และแผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่าสภาพของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพย์ติด และอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก 24 ประเด็น โดยสามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ได้ดังนี้

1) การเกิดความคิดว่าการไปเลือกตั้งเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ

2) การให้ความรู้แก่เยาวชนเรื่องภัยของยาเสพย์ติด

3) การให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพย์ติด

4) การร่วมมือกันป้องกันและต่อต้านยาเสพย์ติด

5) การได้เข้าร่วมประชุมวางแผน ประสานงานกับผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น และ อบต. ในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

6) การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

7) การได้รับบริการด้านสาธารณสุข

8) สิ่งก่อสร้างสาธารณะได้รับการบูรณะและซ่อมแซม

9) การรู้สึกว่ามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของประเทศ

10) การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติ

11) การเกิดความรัก ความสามัคคี และร่วมมือกันแก้ปัญหาของชุมชน

12) ความรักและหวงแหนวัฒนธรรมประเพณี

13) การเข้าใจเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา

14) การได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานด้านต่างๆ

15) การได้เห็นความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพย์ติด

16) การได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต

17) การมีทัศนคติที่ดีต่อข้าราชการและการดำเนินงานของรัฐบาล

18) การได้รับการช่วยเหลือในกรณีที่เกิดสาธารณภัยต่างๆ

19) สิ่งสาธารณประโยชน์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้รับการสร้างและจัดหามาอย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

20) อาชีพทางการเกษตรและปศุสัตว์ได้รับการส่งเสริมและพัฒนา

21) การเกิดความคิดว่าประชาธิปไตยเป็นของปวงชน

22) การได้รับคำแนะนำให้มีการตั้งกลุ่มสนใจ ชมรม สมาคม หรือองค์กรอื่นขึ้นในชุมชน

23) การได้รับความช่วยเหลือทางการศึกษา

24) การมีความคิด ก้าวหน้า กว้างไกล และถูกต้อง

สำหรับแผนงานการติดตามประเมินผลและการข่าว ดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จโดยรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่าประสบความสำเร็จในระดับมากเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นการสำรวจความต้องการและปัญหาของชุมชนก่อนเริ่มดำเนินงานโครงการต่างๆ ประสบความสำเร็จในระดับปานกลางค่อนข้างมาก

เมื่อพิจารณาสภาพของประชาชนและชุมชนในพื้นที่แต่ละนทพ.พบว่ามีจำนวน4 นทพ. ที่สภาพของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ นทพ. 6 ตำบลประกอบ จังหวัดสงขลา นทพ. 2 ตำบลบาโร๊ะ จังหวัดยะลา นทพ. 1 ตำบลปะโด จังหวัดปัตตานี และ นทพ. 3 ตำบลยะรม จังหวัดยะลา สำหรับ นทพ. อื่นๆ สภาพของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติงานโครงการ/งานของแต่ละแผนงานพบว่า โดยรวมทั้งหมดประชาชนและชุมชนได้รับประโยชน์ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาผลการปฏิบัติงานโครงการ/งานในแต่ละแผนงาน พบว่าแผนงานช่วยเหลือประชาชน แผนงานรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด และแผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ประชาชนและชุมชนได้รับประโยชน์ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก สำหรับแผนงานสังคมจิตวิทยาและแผนงานประชาสัมพันธ์ ทำให้ประชาชนและชุมชนได้รับประโยชน์ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละโครงการ/งานในแต่ละแผนงาน พบว่าในแผนงานช่วยเหลือประชาชน งานก่อสร้างสาธารณประโยชน์ ประชาชนและชุมชนได้รับประโยชน์ในระดับมาก สำหรับงานอื่นๆ ได้รับประโยชน์ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ในแผนงานสังคมจิตวิทยาทุกโครงการได้รับประโยชน์ในระดับปานกลาง ในแผนงานรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด โครงการส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก นอกจากโครงการอบรมจริยธรรมตามหลักศาสนาอิสลามต้านยาเสพย์ติด โดยสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดชายแดนภาคใต้ และโครงการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพย์ติดได้รับประโยชน์ในระดับปานกลาง ในแผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน งานส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก นอกจากงานอบรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และงานซ่อมเส้นทางเร่งด่วน ได้รับประโยชน์ในระดับปานกลาง ในแผนงานประชาสัมพันธ์ทุกโครงการได้รับประโยชน์ในระดับปานกลาง

สำหรับผลการปฏิบัติงานตามแผนงานติดตามประเมินผลและการข่าว โดยรวมได้รับประโยชน์ในระดับมาก และกิจกรรมส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาประโยชน์ที่ประชาชนและชุมชนได้รับจากการปฏิบัติงานในแต่ละ นทพ. พบว่า นทพ. 2 ตำบลบาโร๊ะ จังหวัดยะลา นทพ. 6 ตำบลประกอบ จังหวัดสงขลา และนทพ. 1 ตำบลปะโด จังหวัดปัตตานี ประชาชนและชุมชนได้รับประโยชน์ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก สำหรับ นทพ. อื่นๆ ประชาชนและชุมชนได้รับประโยชน์ในระดับปานกลาง

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพของประชาชนและชุมชนก่อนกับหลังดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544

3.1 ผลการเปรียบเทียบสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 ก่อนกับหลังดำเนินโครงการ

3.1.1 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา โดยรวมในพื้นที่ของ 6 นทพ. หลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติยกเว้นในพื้นที่ นทพ. 6 ตำบลปูโยะ จังหวัดนราธิวาส ก่อนกับหลังดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

3.1.2 สภาพของประชาชนและชุมชนด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติในพื้นที่ของ 6 นทพ. หลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในพื้นที่ นทพ. 5 ตำบลปูโยะ จังหวัดนราธิวาส ก่อนกับหลังดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

3.1.3 สภาพของประชาชนและชุมชนด้านความรักสามัคคี ในพื้นที่ 3 นทพ. คือ นทพ. 2 ตำบลบาโร๊ะ จังหวัดยะลา นทพ. 3 ตำบลยะรม จังหวัดยะลา และนทพ. 7 ตำบลปูยู จังหวัดสตูล หลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.4 สภาพของประชาชนและชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ของ 5 นทพ. หลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในพื้นที่ นทพ. 3 ตำบลยะรม จังหวัดยะลา และ นทพ. 5 ตำบลปูโยะ จังหวัดนราธิวาส ก่อนกับหลังดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

3.1.5 สภาพของประชาชนและชุมชน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ 4 นทพ. คือ นทพ. 1 ตำบลปะโด จังหวัดปัตตานี นทพ. 2 ตำบลบาโร๊ะ จังหวัดยะลา นทพ. 4 ตำบลช้างเผือก จังหวัดนราธิวาส และ นทพ. 6 ตำบลประกอบ จังหวัดสงขลา หลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.6 สภาพของประชาชนและชุมชนด้านการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เฉพาะในพื้นที่ นทพ. 6 ตำบลประกอบ จังหวัดสงขลา หลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอีก 6 นทพ. ก่อนกับหลังดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแผนงานก่อนกับหลังดำเนินงาน

3.2.1 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแผนงานโดยรวม แผนงานช่วยเหลือประชาชน แผนงานสังคมจิตวิทยา และแผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต และเครือข่ายชุมชน ในทุกพื้นที่ นทพ. หลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2.2 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแผนงานรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพย์ติดในพื้นที่ 6 นทพ. หลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในพื้นที่ นทพ. 5 ตำบลปูโยะ จังหวัดนราธิวาส ก่อนกับหลังดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

3.2.3 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแผนงานประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่ 6 นทพ. หลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในพื้นที่ นทพ. 4 ตำบลช้างเผือก จังหวัดนราธิวาส ก่อนกับหลังดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

4. ผลข้างเคียง (Side Effects) ซึ่งเกิดจากการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 พบว่า หน่วยทักษิณพัฒนาทั้ง 7 หน่วย ร่วมกันปฏิบัติงานทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อประชาชนและชุมชนโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง โดยผลข้างเคียงด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ และด้านความรักสามัคคีอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก

รายการผลข้างเคียงที่อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ได้ ดังนี้

1) มีความสนใจในการเลือกตั้ง
2) เกิดความภูมิใจในท้องถิ่น
3) มีวินัยในตนเองและการพกฤาระเบียบของสังคม
4) มีใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
5) มีความมั่นใจในตนเอง
6) มีการประชุมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

เมื่อพิจารณาผลข้างเคียงในแต่ละ นทพ. พบว่า นทพ. 2 ตำบลบาโร๊ะ จังหวัดยะลา ปฏิบัติงานทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อประชาชนและชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ซึ่งสูงกว่า นทพ. อื่นๆ

5. ผลกระทบ (Impact) ที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 พบว่า หน่วยทักษิณพัฒนาทั้ง 7 หน่วย ปฏิบัติงานทำให้เกิดผลกระทบทางบวกต่อประชาชนและชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และทำให้เกิดผลกระทบทางลบโดยรวมอยู่ในระดับน้อย (นับว่าเป็นสิ่งที่ดี)

6. เจตคติของประชาชนที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544

เจตคติของประชาชนที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 โดยรวมและในทุกพื้นที่ นทพ. อยู่ในระดับเห็นด้วยในระดับสูง หรืออาจกล่าวว่า โดยรวมแล้วประชาชนมีเจตคติที่ดียิ่งต่อโครงการทักษิณพัฒนา

7. ผลการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำท้องถิ่นและข้าราชการที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544

ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการมีความคิดเห็นต่อโครงการทักษิณพัฒนา โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1) ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการ คาดหวังว่าชุมชนจะได้รับประโยชน์จากโครงการทักษิณพัฒนาจากการสร้างสาธารณประโยชน์ของ นทพ.ที่มาปฏิบัติงานในพื้นที่ การพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน และประชาชนและรัฐได้ร่วมมือกันพัฒนา และเมื่อสิ้นสุดโครงการทักษิณพัฒนา ชุมชนได้รับการพัฒนามากขึ้นตามที่คาดหวัง ชาวบ้านและชุมชนได้รับประโยชน์จากการสร้างสาธารณประโยชน์ และเกิดความร่วมมือของชาวบ้านกับ นทพ.ในการพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้น

2) ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการมีความรู้สึกที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐอยากให้ นทพ.ปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชนต่อไป และมีความไว้วางใจเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้นซึ่งเกิดจากความร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้าน

3) ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการทักษิณพัฒนา ที่ นทพ. ได้ดำเนินการเช่น โครงการก่อสร้างสาธารณประโยชน์ โครงการรณรงค์ป้องกันยาเสพย์ติด โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และโครงการเศรษฐกิจชุมชน ทั้งนี้เพราะต้องการความรู้ ประสบการณ์ด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจพอเพียง ยาเสพย์ติด และต้องการให้ความร่วมมือกับ นทพ. เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน

4) ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากวิทยุโทรทัศน์ และผู้ปฏิบัติงานใน นทพ. และเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ดี มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

8. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการสอบถามผู้ปฏิบัติงานใน นทพ. พบว่ามีปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานซึ่งเป็นปัญหาหลัก 3 ด้านคือ

1) วัสดุอุปกรณ์

วัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ ทั้งนี้ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานใน นทพ. เพื่อให้งาน/โครงการบรรลุเป้าหมายเกิดประโยชน์ต่อประชาชน

2) งบประมาณ

งบประมาณดำเนินการมีน้อยไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ ทั้งนี้ควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มมากขึ้นตามความจำเป็นในแต่ละแผนงาน/โครงการ

3) การจบภารกิจและการส่งมอบ

เมื่อสิ้นสุดโครงการทักษิณพัฒนา ไม่มีผู้รับผิดชอบในการสานต่อโครงการที่ นทพ. ได้ดำเนินการขึ้นแน่นอน ทั้งนี้ควรมอบให้ อบต. สานต่อโครงการที่ นทพ. ได้ดำเนินการให้เป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพของประชาชนและชุมชน ในพื้นที่ปฏิบัติงานของโครงการทักษิณพัฒนาทั้ง 7 หน่วยก่อนการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนาปี 2544 พบว่าสภาพของประชาชนและชุมชนเมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัดของวัตถุประสงค์ของโครงการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกพื้นที่ แสดงว่าสภาพเดิมของพื้นที่ที่เข้าไปปฏิบัติงานมีสภาพความพร้อมอยู่ในระดับปานกลางอยู่แล้ว ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการดำเนินงานของหน่วยราชการอื่นๆ ที่ได้เข้าไปช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องก่อนที่โครงการทักษิณพัฒนาจะเข้าไปดำเนินการ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่าสภาพของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ด้านที่มีค่าต่ำกว่าด้านอื่นๆคือ ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งอธิบายได้ว่า ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่ไม่มีหน่วยงานใดๆ ของทางราชการได้เข้าไปให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ ส่วนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น พบว่าสภาพของประชาชนและชุมชนอยู่สภาพที่ต่ำรองลงมาจากด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอธิบายได้ว่าถึงแม้สภาพโดยรวมของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการแต่ละด้านจะอยู่ในสภาพปานกลาง แต่ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตยังมีค่าที่ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ จึงถือว่าการตัดสินใจเลือกพื้นที่ในการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ของ นทพ. 7 ตำบลปูยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ซึ่งมีสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นเกาะและสภาพของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับต่ำสุด

สภาพของประชาชนและชุมชน เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัดของวัตถุประสงค์แต่ละแผนงานก่อนการดำเนินการโครงการทักษิณพัฒนาพบว่ามีสภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุก นทพ. และเมื่อพิจารณารายแผนงานพบว่า แผนงานด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน มีค่าต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการก่อนการดำเนินโครงการทักษิณพัฒนาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตซึ่งมีค่าค่อนข้างต่ำกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นการยืนยันว่าสภาพของประชาชนและชุมชนด้านคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน ควรได้รับการช่วยเหลือและดูแลจาก

ส่วนราชการต่างๆ และถือว่าเป็นการเหมาะสมแล้วที่โครงการทักษิณพัฒนาจะเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ดังกล่าว

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการหลังการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนาพบว่าสภาพโดยรวมของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก แสดงว่าผลของการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนาโดยรวมส่งผลให้ประชาชนและชุมชนมีสภาพที่ดีขึ้น และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านอุดมการณ์ ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติมีการพัฒนาให้ดีขึ้นอยู่ในระดับมาก ด้านความรักสามัคคี ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ส่วนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 เมื่อพิจารณาสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการโดยรวมพบว่าดีขึ้นกว่าเดิมเพราะกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนาได้จัดโครงการที่หลากหลาย ซึ่งโครงการดังกล่าวได้ส่งผลโดยรวมต่อสภาพของประชาชนและชุมชนในพื้นที่อย่างชัดเจน

2.2 เมื่อพิจารณาสภาพของประชาชนและชุมชนด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและเทศชาติหลังโครงการทักษิณพัฒนาเข้าไปดำเนินการ พบว่าสภาพของประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับมาก อภิปรายผลได้ว่า ทางโครงการทักษิณพัฒนาได้เข้าไปดำเนินการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในทุกโครงการ ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับการกระตุ้นจากโครงการทักษิณพัฒนาให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งผลการดำเนินโครงการในลักษณะดังกล่าวได้ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ ซึ่งถือว่าโครงการทักษิณพัฒนาประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการด้านนี้เป็นอย่างยิ่ง ขณะที่เมื่อพิจารณาสภาพของประชาชนและชุมชนด้านคุณภาพชีวิต พบว่าหลังโครงการทักษิณพัฒนาได้ดำเนินการไปแล้วอยู่ในสภาพปานกลางค่อนข้างมาก แสดงว่าประชาชนในพื้นที่ได้รับผลการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนาที่ดีขึ้นกว่าเดิมแต่เหตุที่ค่าไม่สูงเหมือนกับด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติเพราะว่าการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของการสร้างอาชีพต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างรายได้แก่ชุมชนซึ่งการดำเนินงานเรื่องอาชีพนั้นไม่สามารถที่จะส่งผลได้ในระยะเวลาอันสั้น อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ทำให้ทราบว่า การดำเนินงานด้านการสร้างอาชีพให้แก่ชุมชนในพื้นที่เป็นที่พอใจของประชาชนและชุมชนเป็นอย่างมากเพราะทำให้ประชาชนและชุมชนดังกล่าวมีรายได้เสริมและเป็นอาชีพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าในระยะยาวสภาพประชาชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตจะดีขึ้นชัดเจนกว่าเดิม

2.3 สภาพของประชาชนและชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลางสาเหตุเป็นเพราะว่าการทางหน่วยทักษิณพัฒนามีงบประมาณและเวลาอันจำกัด และการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนาส่วนใหญ่ต้องสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการการพัฒนาด้านสาธารณะประโยชน์และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นส่วนใหญ่

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงานพบว่าโดยภาพรวมแล้วสภาพประชาชนและชุมชนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก แต่ยังมีบางแผนงานที่ผลการดำเนินอยู่ในระดับปานกลางได้แก่แผนงานด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนและแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ ซึ่งอภิปรายผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

3.1 แผนงานด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน สภาพของประชาชนได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมจากระดับปานกลางค่อนข้างต่ำมาเป็นระดับปานกลางแสดงให้เห็นว่าผลของการดำเนินโครงการทักษิณพัฒนาทำให้สภาพของประชาชนและชุมชนดีขึ้น แต่สาเหตุที่ยังอยู่ในระดับปานกลางนั้นเพราะว่าการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยระยะเวลา ซึ่งกิจกรรมที่ทางโครงการทักษิณพัฒนาได้ดำเนินการในส่วนนี้ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการสร้างอาชีพที่เสริมรายได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่าส่วนใหญ่ให้ความสนใจที่จะสานต่ออาชีพที่เกิดจากการริเริ่มของโครงการทักษิณพัฒนาต่อไป ดังนั้นในระยะยาวผู้วิจัยคาดว่าด้านคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนของประชาชนและชุมชนจะดีขึ้น

3.2 ด้านการประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินงานหลังโครงการทักษิณพัฒนาดำเนินการยังอยู่ในระดับปานกลางไม่เปลี่ยนแปลงซึ่งอภิปรายได้ว่า สืบเนื่องจากการประชาสัมพันธ์นั้นหากจะให้เห็นผลอย่างชัดเจนจะต้องอาศัยงบประมาณ เวลา และผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ขณะที่การดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนามีข้อจำกัดในทุกด้านที่กล่าวมาและการดำเนินงานในพื้นที่จริงๆ นั้นส่วนใหญ่จะมุ่งสนองความต้องการของชุมชนด้านการสร้างสาธารณประโยชน์ การสร้างอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนเป็นหลัก

4. ผลการศึกษาประโยชน์ที่ประชาชนและชุมชนได้รับจากการปฏิบัติงานของหน่วยทักษิณพัฒนา โดยรวมทั้ง 7 หน่วย พบว่าแผนงานช่วยเหลือประชาชน แผนงานรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด แผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผลการปฏิบัติงานตามแผนงานดังกล่าว มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น การซ่อมแซมและก่อสร้างสาธารณประโยชน์ในชุมชน การฝึกอบรมอาชีพ การแจกพันธุ์ปลา เป็ดไก่ การจัดการแข่งขันกีฬาเพื่อต่อต้านยาเสพย์ติด เป็นต้น

ส่วนที่พบว่า แผนงานสังคมจิตวิทยา และแผนงานประชาสัมพันธ์ ประชาชนและชุมชนได้รับประโยชน์รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับไม่สามารถที่นได้โดยตรง หรือมีความเป็นนามธรรมค่อนข้างมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการหรือรายกิจกรรม พบว่าโครงการที่ประชาชนและชุมชนได้รับประโยชน์ในระดับมาก มีอยู่โครงการเดียว ได้แก่ โครงการก่อสร้างสาธารณประโยชน์ ซึ่งอยู่ในแผนงานช่วยเหลือประชาชน ที่เป็นเช่นนี้เพราะสิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้นได้ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชนอย่างแท้จริง เช่น การขุดลอกบ่อน้ำ เพื่อให้เพียงพอกับการใช้ในฤดูแล้ง การสร้างโรงเรียนตาดีกา เพื่อใช้สอนศาสนาแก่เด็กในชุมชน เป็นต้น ขณะที่โครงการอื่นๆ ประชาชนและชุมชนจะได้ประโยชน์ในระดับปานกลางและปานกลางค่อนข้างมาก อาจเป็นเพราะโครงการหรือกิจกรรมเหล่านั้นไม่ใช่ความต้องการเร่งด่วนของประชาชนและชุมชน

5. จากการเปรียบเทียบสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการก่อนกับหลังดำเนินโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 พบว่าภายหลังการดำเนินงาน สภาพของประชาชนและชุมชนของหน่วยทักษิณพัฒนาที่ 1, 2, 3, 4, 6, และ 7 ดีกว่าหรือสูงกว่าก่อนการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นหน่วยทักษิณพัฒนาที่ 5 ที่ไม่พบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการดำเนินงาน

การที่สภาพของประชาชนและชุมชนในหน่วยทักษิณพัฒนาเกือบทุกหน่วยมีสภาพที่ดีขึ้นภายหลังการดำเนินโครงการ แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมแล้ว การปฏิบัติงานของหน่วยทักษิณพัฒนาได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการสำหรับหน่วยทักษิณพัฒนาที่ 6 ที่ไม่พบความแตกต่างระหว่างก่อนกับหลัง การดำเนินโครงการอาจเป็นเพราะก่อนดำเนินงาน สภาพของประชาชนและชุมชนของหน่วยทักษิณพัฒนาที่ 5 ตำบลปูโยะ อำเภอสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสูงกว่าหน่วยทักษิณพัฒนาอื่นๆ นั่นคือประชาชนและชุมชนมีการพัฒนาอยู่ในระดับที่ดีในระดับหนึ่งแล้ว แม้เจ้าหน้าที่ของหน่วยจะดำเนินงานตามนโยบายจนทำให้สภาพของประชาชนและชุมชนสูงกว่าหรือใกล้เคียงกับหน่วยพัฒนาอื่นๆ สภาพก่อนกับหลังดำเนินงานก็มีความเป็นไปได้ที่จะไม่แตกต่างกัน

จึงอาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนาใน ปี 2544 โดยภาพรวมได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ แต่ถ้าพิจารณาตามรายวัตถุประสงค์ก็จะพบว่าแต่ละหน่วยจะบรรลุผลที่แตกต่างกัน เช่น หน่วยทักษิณพัฒนาที่ 2, และ 6 ประชาชนและชุมชนจะมีความรักสามัคคีเพิ่มมากขึ้น หน่วยที่ 1, 2, 4, 6 และ 7 ประชาชนจะมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น หน่วยที่ 1, 2, 4, 6 ประชาชนจะตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น ขณะที่มีเพียงหน่วยที่ 6 เพียงหน่วยเดียวที่ประชาชนและชุมชน มีการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและ

วัฒนธรรมสูงขึ้น ซึ่งความแตกต่างที่เกิดขึ้นกับแต่ละหน่วยนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยพื้นฐานของแต่ละหน่วยแตกต่างกัน เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในแต่ละหน่วยจึงมุ่งเน้นกิจกรรมหรือโครงการที่แตกต่างกัน

6. ผลการเปรียบเทียบสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแผนงานก่อนกับหลังดำเนินงานพบว่าแผนงานสังคมจิตวิทยา และแผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าในปี 2544 นทพ. ทุกหน่วยบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาประชาชนและชุมชนในด้านการช่วยเหลือประชาชน การปฏิบัติการทางสังคมจิตวิทยาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งมีผลทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชนดีขึ้นกว่าเดิม

สำหรับแผนงานรณรงค์และการป้องกัน แก้ปัญหายาเสพย์ติด พบว่าสภาพของประชาชนและชุมชนภายหลังการดำเนินงานของ นทพ. ที่ 5 ตำบลปูโยะ อำเภอสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส ไม่แตกต่างจากก่อนดำเนินงาน ทั้งนี้ เพราะก่อนดำเนินงานสภาพการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ปัญหายาเสพย์ติดของ นทพ. 5 อยู่ในระดับสูงกว่า นทพ. อื่นๆ แม้ว่า นทพ. 5 จะใช้วิธีการรณรงค์อย่างมาก เช่นเดียวกับ นทพ.อื่นๆยังไม่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างระหว่างก่อนกับหลังการดำเนินงาน

7. โครงการทักษิณพัฒนาปี 2544 มีผลให้เกิดผลข้างเคียงต่อประชาชนและชุมชนด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ และด้านความรักสามัคคี อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมากและมีระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งผลข้างเคียงที่น่าสนใจ เช่น มีการประชุมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน สนใจการเลือกตั้ง มีความมั่นใจในตนเอง เกิดความภูมิใจในท้องถิ่น มีใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเองและเคารพกฎระเบียบของสังคม

หากเปรียบเทียบกับผลข้างเคียงต่อประชาชนและชุมชน ของโครงการทักษิณพัฒนาในปี 2543 พบว่าผลข้างเคียงด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ และด้านความรักสามัคคี มีระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ เช่นเดียวกัน ย่อมแสดงให้เห็นถึงแนวการปฏิบัติงานของ นทพ. เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นการที่ประชาชนและชุมชนเกิดความสนใจในการเลือกตั้ง มีการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา มีความภูมิใจในท้องถิ่น มีวินัยในตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนและชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการกระทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาชุมชนคงอยู่ตลอดไป แม้ว่า นทพ. จะถอนตัวจากชุมชนไปแล้วก็ตาม

8. เมื่อพิจารณาผลกระทบที่เกิดจากโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 พบว่าโดยรวมแล้ว นทพ. จะได้รับผลกระทบในทางบวกในระดับปานกลาง และได้รับผลกระทบในทางลบ ในระดับน้อย แสดงว่าโครงการทักษิณพัฒนาก่อให้เกิดผลในทางที่ดีมากกว่าในทางไม่ดี เช่น ผลกระทบในทางบวก

คือ เกิดความปลอดภัยในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ที่ส่วนใหญ่บอกว่า การที่ นทพ. เข้ามาในชุมชน ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจรู้สึกปลอดภัย ทำให้การเสพย์ยาเสพย์ติดในชุมชนลดลง การลักขโมยในชุมชนลดลงไปอย่างมาก เมื่อถามถึงผลเสียหรือผลในทางลบจากการเข้ามาของ นทพ. ประชาชนส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีผลเสีย มีแต่ผลดี และประชาชนเกือบทั้งหมดต้องการให้ นทพ. อยู่ในชุมชนของตนต่อไปอีกระยะหนึ่งหรืออยู่ตลอดไป แสดงว่าโครงการทักษิณพัฒนามีประโยชน์ต่อชุมชนหรือมีผลกระทบในทางบวกกับชุมชน

9. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเจตคติของประชาชนที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 โดยภาพรวมและทุกพื้นที่ นทพ. อยู่ในระดับเห็นด้วยในระดับสูง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าระดับเจตคติของประชาชนในด้านบวกทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยในระดับสูงเช่นกัน สำหรับระดับเจตคติของประชาชนในด้านลบทุกด้านอยู่ในระดับไม่เห็นด้วย โดยสรุปเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว ประชาชนมีเจตคติที่ดียิ่งต่อโครงการทักษิณพัฒนา

เจตคติของประชาชนต่อโครงการทักษิณพัฒนา หากพิจารณาตั้งแต่ ปี 2541 จนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ประชาชนและชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานของหน่วยทักษิณพัฒนา การปฏิบัติงานของ นทพ. ได้ก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติงานใน นทพ. มีความเป็นกันเอง เป็นมิตรกับประชาชน ปฏิบัติงานอย่างเสียสละ อดทน จึงส่งผลให้ประชาชนและชุมชนมีความไว้วางใจผู้ปฏิบัติงานของ นทพ. จากการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำท้องถิ่นข้าราชการพบว่ามีความรู้สึกที่ดีกับผู้ปฏิบัติงานใน นทพ. อยากให้ นทพ. ปฏิบัติงานในหมู่บ้านต่อไป จึงส่งผลให้ประชาชนมีเจตคติที่ดียิ่งต่อโครงการทักษิณพัฒนาในที่สุด

10. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนาปี 2544 มีปัญหาหลัก 3 ด้านคือ ด้านวัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ งบประมาณดำเนินการมีน้อยไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ และเมื่อสิ้นสุดโครงการทักษิณพัฒนา ไม่มีผู้รับผิดชอบในการสานต่อโครงการที่ นทพ.ได้ดำเนินการ

ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 เช่นกัน แสดงให้เห็นว่าปัญหาทั้ง 2ด้านยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากรัฐยังไม่สามารถเพิ่มงบประมาณสนับสนุนโครงการทักษิณพัฒนาได้ อันเป็นผลมาจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศ ทำให้โครงการทักษิณพัฒนาไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อหรือซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ นทพ. ได้อย่างเพียงพอ แต่โครงการทักษิณพัฒนาก็ได้แก้ไขปัญหาโดยขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานราชการในพื้นที่ ตลอดจนการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จากชุมชน ซึ่งสามารถแก้ปัญหาได้ระดับหนึ่ง

สำหรับปัญหาเรื่องการจบภารกิจและการส่งมอบงานเมื่อสิ้นสุดโครงการทักษิณพัฒนา พบว่าไม่มีผู้รับผิดชอบในการสานต่อโครงการทักษิณพัฒนา ที่ นพพ. ได้ดำเนินการในพื้นที่เป้าหมาย ทำให้โครงการบางโครงการสิ้นสุดลงพร้อมกับการสิ้นสุดการปฏิบัติงานของ นพพ. ทั้งนี้อาจเนื่องจากการสานต่อโครงการต่างๆ หรือการดำเนินโครงการใดๆ ก็ตามมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้งบประมาณ ในขณะที่โครงการทักษิณพัฒนาได้รับงบประมาณจากรัฐไม่มากนักอันเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศ จึงไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณสำหรับการสานต่อโครงการได้ จึงทำให้บางโครงการที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณมากไม่สามารถดำเนินการได้ แต่สำหรับโครงการที่ไม่ใช้งบประมาณ แกนนำชุมชน เช่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาคมกลุ่มอาชีพ สามารถสานต่อโครงการได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยประเมินผลไปใช้

1. **เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาควรธำรงค์รักษา** การปฏิบัติงานด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติไว้ให้อยู่ในระดับมากต่อไป และควรพัฒนาผลการปฏิบัติงานให้สภาพของประชาชนและชุมชนเพิ่มขึ้นอีก โดยเรียงตามลำดับความสำคัญที่ควรเน้น ดังนี้

(1) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2) ด้านการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม

(3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

(4) ด้านความรักสามัคคี

เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น ควรดำเนินการให้สภาพของประชาชนและชุมชนเพิ่มขึ้นในประเด็นต่อไปนี้ เป็นพิเศษ

1.1 ด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติควรเน้นให้เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ ของท้องถิ่น

1.2 ด้านความรักสามัคคี ควรเน้นให้เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน

1.3 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรเน้นให้เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด การประหยัดและเก็บออม การรับทราบข่าวสารสะดวกและรวดเร็ว ความสะดวกในการสัญจรไปมา การให้เกิดการประกอบอาชีพหลากหลาย

1.4 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรเน้นให้เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษในทุกประเด็น

1.5 ด้านการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ควรเน้นให้เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษในทุกประเด็น

2. เกี่ยวกับการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน ควรเน้นให้สภาพของประชาชนและชุมชนเพิ่มขึ้นเรียงตามลำดับความสำคัญที่ควรเน้น ดังนี้ แผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน แผนงานประชาสัมพันธ์ แผนงานสังคมจิตวิทยา แผนงานช่วยเหลือประชาชน และแผนงานรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด

2.1 แผนงานช่วยเหลือประชาชน ควรเน้นให้เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการช่วยเหลือหมู่บ้านที่ล้าหลังและห่างไกล การช่วยเหลือทางการศึกษา

2.2 แผนงานสังคมจิตวิทยา ควรเน้นให้เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ทั้งระดับท้องถิ่น จังหวัด และประเทศ การมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและสาระสำคัญของกฎหมาย รัฐธรรมนูญ การมีความคิดที่ก้าวหน้า กว้างไกล ถูกต้อง และการเกิดความคิดว่าประชาธิปไตยเป็นของปวงชน

2.3 แผนงานรณรงค์ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดควรเน้นให้เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการได้เห็นความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพย์ติด

2.4 แผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน ควรเน้นให้เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษในทุกประเด็น

2.5 แผนงานประชาสัมพันธ์ ควรเน้นให้เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษในทุกประเด็น

2.6 แผนงานติดตามประเมินผลและการข่าว ควรเน้นกิจกรรมการสำรวจความต้องการและปัญหาของชุมชนก่อนเริ่มดำเนินงานโครงการต่างๆ

3. ผลการปฏิบัติงานโครงการ/งานในแต่ละแผนงาน ควรเน้นการปฏิบัติงานให้เกิดแก่ประชาชนและชุมชนเพิ่มขึ้น ดังต่อไปนี้

3.1 แผนงานช่วยเหลือประชาชน ให้เน้นงานพัฒนาส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรและปศุสัตว์ และงานสาธารณสุขป้องกันและรักษาพยาบาล

3.2 แผนงานสังคมจิตวิทยา ให้เน้นโครงการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการคมสนสัมพันธ์ โครงการปอเนาะสัมพันธ์ และโครงการจัดกิจกรรมวันสำคัญของชาติ

3.3 แผนงานรณรงค์การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพย์ติดให้เน้นโครงการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพย์ติด และโครงการอบรมจริยธรรมตามหลักศาสนาอิสลามต้านยาเสพย์ติด

3.4 แผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน ให้เน้นโครงการซ่อมเส้นทางเร่งด่วน งานอบรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

3.5 แผนงานประชาสัมพันธ์ให้เน้นทุกโครงการ

3.6 แผนงานติดตามประเมินผลและการข่าว ให้เน้นการประเมินผล การปฏิบัติงานเป็นรายบุคคลในหน่วยทักษิณพัฒนา

4. เกี่ยวกับผลกระทบทางลบ

ในการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนาควรระมัดระวังผลกระทบทางลบที่อาจจะเกิดขึ้นในประเด็นต่อไปนี้

1) เกิดความขัดแย้งทางความคิด
2) เกิดช่องว่างระหว่างวัย
3) เกิดค่านิยมทางวัตถุ
4) มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น
5) สิ้นเปลืองเวลาในการประกอบอาชีพ

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1) รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสำหรับการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา

2) ก่อนจะดำเนินงานในปีต่อไปควรพิจารณาวางแผนการดำเนินงานให้เกิดการสานต่อโครงการ เมื่อ นทพ. หมดภารกิจการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ด้วย